

נות השוק האירופי ולמוכ"ל האר"ם. בישראל קרא לנימרו חמאד ולי, וישבנו יחד ליד שולחן כדי לנסח את המיברק. ראש הצטרף אלינו גם אליאס פרייג, ראש עיריית בית-לחם, שנאם באותו יום נאום מרשים, מתוך שני תיקי, שבו הביא את תמיכת כל תושבי השטחים הכבושים באש"ף, ורצונם הנחוש במדינה פלסטינית עצמאית בגדה וברצועה.

בישראל הביא טכסט, שהכיל את הקביעה על מעמדה של ירושלים. בין כל מדינות המרחב, וביניהן ישראל, אחרי נסיגת ישראל לגבולות 1967 והקמה מדינה פלסטינית עצמאית. תבעתי לכתוב בפירוש, "מדינה פלסטינית ריבונית ועצמאית בגדה המערבית וברצועת עזה". נימרו חמאד הסכים לכך, אך ביקש להוסיף פסק על מעמדה של ירושלים.

הידברות זו היתה, אולי, החלק החשוב ביותר של הוועידה. ישבנו בנחת, התווכחנו וניסחנו, כפי שי אצחנו רגילים לעשות בכנסת. הי עובדה כי חמאד, פקיד של המח"ל לקה המדינית של פארוק קדומי, הפכים בני קושי להגדרת נבולו תיה של המדינה והפלסטינית הי עתידה, היתה סימן חשוב ביותר. אדווין איתן, כתב ידיעות אחרונות, שהודמן למקום, הצטרף אלינו, ואולי הופתע מן האווירה הידידותית שליד הי שולחן. הוא הלך עם נימרו למינון, והמי שישם בשיחה ידידותית.

שיחות פרטיות מסוג זה התנהלו בשולי הוועידה במשך כל ימיה. נפוצו שמעות רבות על פגישות מאחרי הקלעים, ומוכן שאין לפרט את טיבן. ניתן רק לאמר כי במשך שלושה ימים אלה היו שיחות פרטיות רבות, מהן באקראי ובקיצור, מהן שלא היו כלל באקראי ולא בקיצור.

הן היו מכל הסוגים — החל בשיחה קצרה שבה ביקשתי מדג'ני לברר את גורלו של החייל דודי שמיר, שלטענת אחד מאירגוני הפידאיון נמצא בידיהם (צה"ל מפסק בכך), וכלה בשיחה מפורטת עם דיסלומט פלסטיני צעיר, שהתיי עניין ברשמנים שלי ממצריים. היו גם פגישות אנשיות פשוטות ומאלפות. כך דיבר אמנון קפליוק ארוכות עם בחור פלסטיני, שצילם את התצלומים בוועידה (ובכללם הצלומים בעמודים אלה). הבחור צלע, והסתבר כי איבד רגל בהפצצה ישראלית באליסאלט.

ומה קרה למיברק ההוא? שום דבר. כאשר האיטלקים נוכחו לדעת כי הישראליים והפלסטינים הגיעו לידי סיכום, אמרו: "אבל זאת לא ועידה ישראלית-פלסטינית! זוהי ועידה בינלאומית, ביוזמת הוועד האיטלקי" הם ביקשו שנמסור להם את נוסח המיברק, כדי שהם יחליטו, אחרי הוועידה, מה לעשות בו. אבל אין זה חשוב כלל. חשוב שאחרי שלושה ימידינונים ניתן היה לדג'ני פלסטיני ולנציג שלי מחנה השלום הישראלי להגיע לי נוסח משותף, כמעט בלי בעיות.

אות לבאות

היו שההכחשות שבאו למחרת היום מביירות (ראה הטע) דיכאו את התי להבותם. הדבר מעיד על קוצר-רוח. מזה כמה שנים נמצא אש"ף על כל חלקיו, בתנועה מתמדת מעמדתו היסטרית השלילית לקראת הפיתרון האחד. הקמת מדינה פלסטינית בגדה וברצועה, במסגרת חוזה-שלום עם ישראל.

וזוהי התקדמות איטית, מלימטר אחר מלימטר, של היא מותנית לא רק בשינוי עמדתה של ההנהגה, אלא בשינוי עמוק של עם שלם. המפורז בארצות רבות. בתהליך זה, יפועלת השיטה של "צעד אחד קדימה, חצי צעד אחורה". אחרי כל התקדמות, המעוררת זעם ושינאה אצל המתנגדים, באה נסיגה קלה, שנועדה לפייס אותם.

רומא היתה צעד גדול קדימה. היה זה מיפנה חשוב בעמדת אש"ף. ההכחשה בכיירות היתה צעד קטנתן אחורה.

רבים בישראל ראו ביציאתנו לרומא מעשה של בגידה. רבים בעם הפלסטיני מתדיינים כך לנציגי אש"ף, שנפגשו פומבית, בידידות ובלבביות, עם ישראלים המגדירים את עצמם כפטריוטים וכציונים. אך המעשה נעשה — והוא אות לכאות.

נגליון הבא: תנוסח הסטנו-גראפי המלא של נאומי של אורי אבנרי בוועידת-רומא.

ישראלית נאה אחרת. שהשתתפה בוועידה, היתה אחת אלפי פאליס, צעירה יפה פיה שהוגדרה ברשימת-הנוכחים כנציגה מבריטניה, וכמוכירה של ועדה לחשן זכור יות הפלסטינים. אמרו עליה שהיא דוגלת בביטול מדינת ישראל, כמו אורי דייוויס, אך נאומה היה מתוך יחסית.

חששתי גם מפני נאומה של עורכת-הדין פליציה לאנגר מרק"ח. היא תיארה את הפגיעות בפלסטינים בשטחים הכבושים, ובייחוד את העינויים בשעת חקירה. אך מצד שני העלתה על נס את מחאת אנשיהשלום בישראל, וגילתה כי כמעט כל המיקרים נחשפו עליידי ישראלים וגונו עליידם. כך נוצר בדבריה מעין איזון.

גם תופיק טובי נשא נאום שהיה, בעיקר רוח, מאוזן, ברוח עמדתה של מוסקבה. בדרך כלל היו ידידיהערכים מאירופה כמעט כולם עמדו על כך שישראל צריכה להתקיים, וכי הפיתרון הוא בשתי מדינות החיות זו לצד זו בשלום.

הם מוח בפיים כאשר ד"ר יעקוב ארנון, בנאום קצר ומצויין, תבע כי כל מי שמדבר על מדינה פלסטינית יוסף מייד שמדינה זו צריכה להיות לצד ישראל, וכי ההכרה בזכויות הלאומיות של העם הפלסטיני כרוכה בהכרה בזכויות הי לאומיות של העם הישראלי.

כל מיני מטורפים

אין זה פלא כי העיראקים והלובים, שהיו צריכים להשתתף, החרימו את הוועידה כשנודע להם כי ישתתפו בה ישראלים. אולם לובי אחד נשאר, למרות שלא היה כלול ברשימתהשתתפים. הוא נאם נאום ארסי, שבו דרש להחזיר את הישראלים איש-איש לארצו.

הדברים היו כה מגוחכים, עד כי לא מצאנו לנכון להגיב להם. אך החלטנו להגיב כאשר דיבר אחד המטורפים, הנמר שכים תמיד לוועידות מסוג זה — ציוניות וערביות כאחד. היה זה אחד רחס לופט טיגרניה, שהציג את עצמו כנציג ה"היסט-פאנו-אמריקאים" — אורחי ארצות-הברית שמוצאם מאמריקה הלאטינית.

תודות לו זכיתי, בפעם הראי שזונה מזה שנים רבות, לשמוע נאום אנטיישימי אמיתי.

הוא סיפר כי אשתו נאנסה, אבל ושופט היהודי הטיל רק שלושה חודשי-מאסר על האנס. היהודים מזויקים ב"6 אחוזים של אדמת ארצות-הברית, שנגולה מן הי אינדיאנים והמקסיקאים. האנגלו-סאקסים והיהודים רצחו את האינדיאנים, כפי שהם רוצחים עכשיו את הפלסטינים, וכי, הדברים הצחיקו אותי — ובידחתי את מזלי על כי אני ישראלי, ושוב איני חייב לפחד מפני מטורפים שכאלה. באולם שררה מבוכה כללית. לא יכולנו לשתוק. ביקשתי את רשות-הדיבור, עליתי על הדוכן, ואמרתי: "הדברים ששמענו זה עתה אינם ראויים לכך שאכבד אותם בתשובה. אבל מתוך ידידות לפלסטינים, אני רוצה להגיד להם: היהודים מפני ידידים כאלה. הם משרתים את אויביהם, המבקשים להוכיח כי כל תמיכה בעניינם היא ביטוי לאנטיישימיות."

הפלסטינים הצטרפו כמופגז לי מחאות-הכפיים הפוערות, שבהן נתקבלו דברי.

נימרו חמאד, איש אש"ף, קם ומיהר אל ה"יור". כעבור דקה הכריז ה"יור" כי כל גילוי אנטיישימי הוא בניגוד לרוח הוועידה. וכל הנוכחים דוחים אותו בתוקף. היה ברור כי נימרו הוא שביקש ממנו להשמיע הצהרה זו.

מיברק מיסתורי

י ימר ואני היינו מעורבים, ביום הי שלישי והאחרון, בפרשה שאפשר לקרוא לה "פרשת המיברק המסתורי".

הוסכם מראש של הוועידה לא תקבל שום החלטות, מכיוון שנועדה רק לחילופי דברים חופשיים. המארגנים שמרו על התי חייבות זו, אך לקראת סוף הוועידה עלה הרצון לבטא את הקונסנזוס, שנוצר בוועידה. בה, במישמן כלשהו, המארגנים האיטלי קיים, שיש להם אינטרסים משלהם, רצו להביע תביעות באוזני הממשלה האיטלי-קית. הכמרים רצו בפנייה לאפיפיור, לוסיון בישראל, מיינאי צרפתי חשוב, יום מיברק לראשיהממשלות של תשע מדיי

(המשך מעמוד 45) אחר מכן במסיבת-העיתונאים, היה מוקדש למאורעות לבנון. הוא זיעזע גם אותנו, בישראל רגילים לחשוב על מאורעות לבנון במושגים מופשטים, ומדועזעים רק כאשר מתגלה פרשה נתעבת במיוחד, כמו זו של דניאל פינטו. אך התמונה שעלתה מתאוריו של דג'ני היתה מחרידה. היא אושרה לנו בשולי המסיבה, בשיחות עם אנשי אש"ף מן השורה, שבאו מדרום לבנון לוועידה כדי למלא בה תפקידי מישנה (שומר-ראש, מזכירים, צלם).

דג'ני חיא במפורט את התוצאות של פצצות-מיצור ופצצות-הדף, כלי נשק מתוחכמים ההורגים כל חי ברדיוס גדול, ושיאנם מבחינים בין לוחמים, נשים וילדים. מבחינה כמותית, ההרג וההרס בדרום לבנון הם כבירים — לאין ערוך יותר מאשר הפגיעים של אש"ף בישראל.

תמהני עם אורחי ישראל מודי דעים לסוג המיליטריזם שאנו מנהלים עתה בלבנון, המשתקפת בדבריהם של שרינו ומפקדינו כהרפתקה.

דג'ני דיבר בנאומו על "נשק בקטריו" לוגי, והדבר עורר תמיהה. במסיבה, כשי נשאל על כך, נתברר כי כוונתו לנשק קוטל-תבואה, מן הסוג שהאמריקאים השי-תמשו בו בוויאט-נאם. זהו נשק כימי, המשחית את הקרקע לזמן ארוך, והמגיע גם אל מיהתהום ומרעילים. האם אכן משתמש צה"ל בנשק זה בלבנון? ואם כן, האם נעשה הדבר בחשאי, מבלי לספר על כך לציבור הישראלי?

בתום המסיבה, אחרי שדג'ני כבר יצא בדרך לנמל-התעופה, חזר הנציג של אש"ף ברומא, נימרו חמאד, וביקש להשמיע עוד הודעה באוזני העיתונאים. היא היתה משעשעת במיקצת, מפני שבאה בתגובה על הרושם הכללי שנוצר כאילו הוועידה כולה אינה אלא מיפגש ישראלי-פלסטיני. "אנחנו שמחים להיפגש עם אויבינו כנוידידנו אורי אבנרי", אמר נימרו, ברמזו על הביטוי שבו השי-תמשת בעצמי, יום לפני כן, לגבי סעיד חמאמי המנוח, שנרצח על ידי העיראקים מפני שניהל מגעים עימי. אבל יש לזכור כי זוהי ועידה דה בינלאומית, שבה משתתפות גם מישיחות מאש"ף ומישראל".

בת ראשי-העיר

מחרת היום יצא ידיעות אחרונות בכותרת סנסציונית: נציגי אש"ף עזבו אתמול במפתיע את "ועידת השלום" ברומא. הקרא בוודאי חשב שפרץ משבר. האמת היתה הרבה יותר פשוט: טה: דג'ני ואבו-ישראל חזרו לי ביירות, נימרו חמאד ושאר חברי המישיחת נשארו.

מדוע חזרו? כעבור יום התפרסם כי דג'ני קיבל את פני המישיחת הכושית של ג'סי ג'קסון בנמל-התעופה בביירות. זה היה בתחום תפקידו.

יתכן — ואין להוציא זאת מכלל חשבון — שההד הרב, שהמיפגש הפלסטיני-ישראלי ראל זכה בו בעיתונות הבינלאומית, וגם במצריים והבי בריירות, הפחיד במיקצת את הצמרת, ויהא ביקשה לצמצם את הממדים. (אחד הפלסטינים שנשארו סיפר לי כי אמציעה-התיקשרת המצריים פירסמו בדי החרבה את דבר הפגישות. ושאלו מדוע מעו אש"ף להיפגש עם מנהיגים ישראלים, בעודו שולל מאנורו אליסאדאת את הזכות להיפגש עם ממשלת ישראל.)

אך יתכן שהסיבה היתה הרבה יותר פשוטה: אחרי היום הראשון, שבו הושי-מעו הנאומים הראשיים, ירד המתח בוועידה. יתכן שגם אני הייתי ממשך בדרכי, והיינו מסתפקים בנוכחותו של חבר אחד או שניים של מישלחתנו, לולא חששתי שמא יקרו בוועידה דברים שיחייבו תגובה מיידית ומרצת.

ואכן, היתה סכנה כזאת. בייחוד חששתי מצד כמה ישראלים, שנכחו במקום כפצי-צותזמן. ליוויה רוקח, בתו של מי שהיה ראש עיריית תל-אביב ושר-הפנים בטעם הציונים-הכלליים, התכוננה לנאום. ליוויה, שירדה מן הארץ, והטוענת עתה בתוקף כי היא "איטלקיה", דוגלת בתביעת חזית-הסירוב לחיסול ישראל. אחרי נאומי של דג'ני הכריזה בייאוש כי הוא "מכר את העניין הפלסטיני". נאומי שלי נראו לה כביטוי מובהק של הפאשיזם הישראלי. אזרחים יודע מה היתה עלולה לאמרו. אבל נאומה נדחה כמה פעמיים, ובסוף היא לא נאמה כלל.

שה לתחרות בגלל הפרס — נסיעה לי מצריים. "אף פעם לא הייתי בחוץ-לארץ", היא סיפרה. מרגו קואמיאן, בת העדה הארמנית, היתה היחידה בין המועמדות בעלת שיער כהיר. היא החלה ב"שאו ביו" נס" עוד כשהיתה צעירה ושימשה כדוג-מנית לבגדי-ילדים. אמה של מרגו, שהיתה באולם, דחפה את הצלמים כדי שהיא תוכל, עם מצלמה ביתית, לצלם את הי-רגע הגדול שבו תוכתר בתה כמלכה. ארי-לם מרגו זכתה רק בתואר סגנית ראשונה. רודינה חייאט מנצרת היתה צריכה לקבל את רשות המורות שלה כדי להשתתף בתחרות. שכן רודינה לומדת בבית-הספר של המינור. רודינה רוצה להיות רופאה בבית-חולים רחב-ים בחיפה, וכמו היתה דיות המשתתפות בתחרות מסוג זו התיחבבים שלה הם ספורט ושחייה. את היפה מטר מעלבין שלחו ההורים לתחרות אחרי שקראו עליה בעיתון. לי דעת רבים, העובדה שיש רק מלכה אחת

הזוכה הראשונה בתואר "מלכת היופי הערבית", היא סטודנטית בת 20 מכפר יאסיף, הלומדת באוניברסיטה.

עשתה להיפה עזול, היא היתה אחת היפות. חזני חאג', אחותה של ווסא השתתפה אף היא בתחרות, כמועמדת מיספר 9. כשאמרה למנחה, לפני הבחירה, כי היא תהיה מבסוטה אם אחותה תזכה ולא היא, עדיין לא ידעה כי הכתר יגיע אומנם למישיחה.

אחרונת המועמדות, הגבוהה שבהן, ארי-לט דניאל מצנרת, עובדת בחיבוסחים. היא נושאת עיניה אל עולם הבידור, ועומדת להשתלב במופעים בידוריים, גם אם אינה מלכה.

לפני שהחל הטכס הוסעו כל המועמי דות למגדליהעמק, למיפעל הלנה רובינ-שטיין כדי להתאפר. מיה סגל, המאפרת הי ראשית של החברה, שאיפיה כבר מלכות יופי מכל הסוגים קבעה בוודאות: ווסא חאג' היא המלכה.

בחירה לפי הטעם היהודי

הקהל אהב את איוון, מרגו היפה. אולם השופטים, אשר מלבד אחד, היו כולם יהודים שהובאו מתל-אביב ומי היפה בראשות מיסיוניברס לשעבר, רינה מור, לא התחשבו בטעם הקהל ובהרו את מלכת היופי הערבית לפי הטעם הי-יהודי.

כשהסתיים הערב היו סמיר ואחותו מאור שרים: "שברנו את הטאבו, עכשיו נוכל לעשות זאת כל שנה". המלכה זרה מי שימחה, בכתה ונישקה את כל מי שעמד לידה, האחרות היו עצובות קצת והאורי חיים שבאו לנצרת השתוממו: הדימוי של אשה יפה לפי הטעם הערבי, "הרבה אשה", התנפץ. גם ערביי נצרת אהבים אותן כשהן דקות, גבוהות, יפות וחתיכות.